

Dette indebærer:

- et opgør med vækstfilosofien
- en revurdering af kvotehandelen og markedsmekanismernes evne til at beskytte klimaet
- en revurdering af forbrugersamfundets og den globale frihandels hensigtsmæssighed
- en fælles stræben mod bæredygtige byer, landbrug og skovbrug
- en sikring af al grøn teknologi som globalt fælleseje
- en målrettet udvikling af CO₂-negative samfund verden over
- et fornyet fokus på fællesskabets og lokalsamfundets rolle i en bæredygtig udvikling
- et opgør med forståelsesmodeller, hvor mennesket er hævet over naturen
- en indsats for bevarelsen af oprindelige folks levevilkår
- udviklingen af en fuld global bevidsthed

Klimavidenskaben er i dag nået dertil, at det ikke mere er spørgsmålet, *om* klimaforandringerne er menneskeskabte eller ej, men *hvordan* vi kan imødegå udviklingen og *hvor hurtigt* vi må sætte ind for at vende udviklingen og langtidsstabilisere klimaet.

Klimaforandringer er i dag en meget håndgribelig realitet mange steder i verden. Klimavidenskaben har i de seneste år måttet konstatere, at klimaets følsomhed over for stigende CO₂-koncentrationer er langt større end hidtil antaget. Og forandringerne i økosystemer og menneskers levevilkår er så markante, at man har måttet revurdere den globale målsætning.

Indtil for få år siden antog man, at hvis man kunne holde den globale opvarmning på under på 2° C i forhold til den førindustrielle situation, så ville det være tilstrækkeligt til at sikre økosystemernes integritet og undgå såkaldte *tipping points*, hvorfra klimaforandringerne bliver selvaccelererende. I dag nærmer man sig en forståelse af, at temperaturstigningerne må holdes under 1,5° C for at kunne langtidsstabilisere klimaet. Ellers står vi over for havstigninger, som på sigt vil oversvømme store, tætbefolkede områder og lægge hele samfund under vand.

Tilsvarende har målsætningen bevæget sig fra, at en global klimaaftale må sikre, at atmosfærens CO₂-koncentration ikke når over 450 ppm, til at vi må sigte på 350 ppm. CO₂-koncentrationen er i dag 389 ppm stigende med 2 ppm pr. år.

Dette betyder for det første, at vi har mere travlt end nogensinde - der er ingen tid til tøven. Vi har brug for en stærk fælles indsats for at gennemføre en global afvikling af fossile brændstoffer - og dermed en fuld omlægning til vedvarende energikilder.

Ikke flere kulkraftværker

Hvis vi med den nuværende teknologi afbrænder alle nu kendte kulreserver, inden vi overgår til vedvarende energikilder, vil det være ensbetydende med en 100% garanti for en kommende klimakatastrofe. Vi er således nødt til snarest muligt at standse opførelsen af kulkraftværker over hele verden, og at beslutte os for ikke at benytte os af fossile reserver som *oil shale* og *tar sand*, hvis udvinding er forbundet med kolossale miljødelæggelser.

For det andet må vi indse, at det med en målsætning på 350 ppm ikke er nok at *reducere* vores CO₂-udledninger. Vi er nødt til at udvikle samfund og dyrkningsmetoder, som samlet set absorberer mere CO₂ end de udleder.

Ved business as usual er det anslået, at CO₂-koncentrationen i år 2100 vil nå op på 965 ppm og medføre en temperaturstigning på 4,8° C. De konkrete reduktionsmål, som verdens lande har bundet sig til i forlængelse af COP15 i København, vil medføre, at atmosfærens koncentration af CO₂ i år 2100 vil være 780 ppm - eller ret præcist dobbelt så højt som i dag - og medføre en temperaturstigning på 3,9° C.

Set i lyset af, at selv en koncentration på 450 ppm på lang sigt vil føre til en fuld afsmeltning af klodens ismassiver, er der således tale om en aldeles utilstrækkelig og uansvarlig aftale.

Præsident Barack Obama formulerede det præcist i sin tale under COP15 til verdens ledere: "Spørgsmålet er ikke udfordringens natur, men vores evne til at møde den."

Hvor der i en periode har været **klimaskeptikere**, som så ud til at bremse udviklingen, da er situationen i dag snarere den, at selv de politikere, som har erkendt, at der skal gøres noget, ikke gør det nødvendige, og slet ikke hurtigt nok. Man kunne tale om klimanølere. Der er i disse år en meget stort afstand mellem, hvordan klimavidenskaben forstår den nødvendige indsats, og hvordan den defineres i det politiske system.

Som borgere må vi vise politikerne, at vi er parate, således at politikerne - frem for *ikke* at tage klimakonsekvenser af frygt for vælgerens dom - forstår, at de må handle konsekvent over for klimaudfordringen for at bevare vælgerens tilslutning.

Når man spørger verdens befolkninger, er der stor forståelse for nødvendigheden af forandringer. For eksempel er omkring to tredjedele af den amerikanske befolkning indstillet på, at der vil komme markante politiske forandringer. Alligevel tøver de amerikanske politikere med at igangsætte de nødvendige forandringer.

Vi har brug for et verdenssamfund, som - uden at lytte til smålighed og industriens kortsigtede særinteresser - formår at etablere et sæt stærke rammevilkår for en hurtig udfasning af alle fossile brændstoffer og en omlægning til et globalt ligevægtssamfund baseret på vedvarende energiforbrug og bæredygtigt ressourceforbrug.

I-landenes manglende ansvarlighed

Vi må insistere på, at det politiske system forstår, at klimaet og den klimatologiske udvikling ikke står til forhandling. Det er ikke spørgsmålet, *om* vi skal udfase fossile brændstoffer, ligesom det ikke er spørgsmålet, *om* vi skal nå målsætningerne på 350 ppm og 1½° C, men udelukkende *hvordan* vi som verdenssamfund kan gøre det. Så må vi dele arbejdsopgaverne efter evne.

I-landenes manglende ansvarlighed - og manglende anerkendelse af deres klimagæld - er direkte pinagtig, og i det historiske perspektiv utilgivelig. For eksempel skulle EU ubetinget vedkende sig et mål om en 40% CO₂-reduktion inden 2020 og gerne sigte endnu højere. Verden har akut brug for den slags demonstreret lederskab. Det kræver vilje til nytænkning, og det er ikke noget offer. De lande, som går målrettet ind i omlægningen til vedvarende energi, vil i fremtiden stå langt stærkere end de lande, som tøvede.

De store udviklingslandes insisteren på deres ret til først at blive rige på fossile brændstoffer og dernæst skære ned på udledningerne er kun rigtig i et yderst begrænset perspektiv, men holder ikke i et globalt perspektiv. Med den nuværende klimaudfordring må vi systematisk omlægge til vedvarende energi og bæredygtige levevilkår over alt i verden. Gennem en fuld frisættelse af grøn teknologi som fælles ejendom må vi sikre opbygningen af velfærd og værdige levevilkår over alt i verden. Dette forudsætter, at de rige lande indser, at verdens velstand skal fordeles langt mere ligeligt.

Copenhagen Accord var umiddelbart en kolossal skuffelse - om end ikke en ren katastrofe. I bedste fald ligger der begyndelsen til en proces, som kan føre til en juridisk bindende aftale, som omfatter alle verdens lande. Alle parter har erkendt, at *Copenhagen Accord* som resultat er utilstrækkelig. Og selvom de ikke kom med i *Copenhagen Accord*, så er målsætningerne om 350 ppm og 1½° C kommet for at blive. Det er så at sige naturens og fremtidens krav til nutiden - og står ikke til forhandling.

Klimabundmødet - *Windows of Hope* støtter derfor fuldt op om kravene fra 117 af verdens lande - deriblandt de fattigste og mest udsatte for klimaforandringer - om, at en klimaafnåte må indeholde bindende reduktionsmål og indsatser, som sikrer en temperaturstigning på max 1½° C og at atmosfærens CO₂-koncentration kan holdes under 450 ppm - og på sigt når tilbage under 350 ppm.

En tilbagevenden til CO₂-koncentrationer på under 350 ppm nødvendiggør udviklingen af CCS-teknologier (*Carbon Capture & Storage*). Der har da også i de senere år været en del fokus på at udvikle CCS-teknologi til kulkraftværker. Men det er langt fra sikkert, at man nogensinde kommer op på en 100% virkningsgrad, og der vil gå op imod 20 år, før en sådan teknologi er klar til bredere anvendelse. Samtidig tyder alt på, at den vil blive så dyr og ressourcekrævende, at det er et åbent spørgsmål, om teknologien nogensinde finder bredere anvendelse, selv hvis det lykkes at udvikle den.

I stedet må vi systematisk styrke CO₂-lagringen i biosfærens muld og vegetation. Dette omfatter en bred vifte af initiativer: Øget vegetationstæthed gennem skovplantninger og byforgroennelse; bevarelsen af urskovsområder, som samtidig styrker biodiversiteten og oprindelige folk levevilkår; udvikling af nye dyrkningsmetoder i landbrug og skovbrug med øget vegetationstæthed samt øget binding af CO₂ i jorden gennem øget muldindhold og biochar.

Nylige beregninger fra WorldWatch Institute peger på, at op imod halvdelen af de nuværende udledninger af drivhusgasser kan tilskrives verdens kødproduktion. Det industrielle landbrug er således en klimamæssig absurditet, som hurtigst muligt må omlægges.

Afgifter i stedet for kvoter

Klimaforhandlingerne sigter på at indføre et globalt kvotemarked. Men de indtil nu etablerede kvoteordninger under Kyoto-aftalen har tydeligt vist, at de ikke formår at tilskynde til de nødvendige omlægninger i I-landene. Hvis de skal være andet og mere end symbolsk afladshandel, skal der sikres et system, hvor mindsteprisen for retten til at udlede 1 ton CO₂ kan fastholdes på et så højt niveau, at det i de fleste tilfælde kan betale sig at reducere ved kilden. Kvotepriserne skal således øges fra de nuværende 10-25 euro til 100-200 euro eller mere, for at det ikke bare er billigere at fortsætte udledningerne som hidtil. Og kvotemarkedet skal udvides til at omfatte samtlige udledninger - også i den internationale skibs- og luftfart.

Samtidig bør verdenssamfundet genoverveje kvotehandelens hensigtsmæssighed i forhold til beskyttelsen af klimaet. Hvis man i

stedet indførte en generel CO₂-afgift af samme størrelsesorden, som blev fuldt ud tilbagecirkuleret i samfundet, ville det sandsynligvis have langt større effekt, være langt lettere at administrere og langt sværere at svindle med og spinde guld på. Samtidig vil det meget konkret belønne de mennesker og virksomheder, byer og nationer, som rent faktisk optimerede deres CO₂-udledninger.

Adgangen til billige fossile brændstoffer har ført til en global arbejdsdeling, hvor varer og tjenesteydelser bevæger sig over stadig større afstande. Vi bevæger os stadig længere rundt mellem arbejde og hjem. Selv simple forbrugsgoder indeholder komponenter fra mange verdensdele, og supermarkedets mad er gennemsnitligt transporteret 3.000 km, før vi lægger den i indkøbskurven. I dag kan vi købe sæsonspiser som asparges og jordbær året rundt.

Det kan have sin rent økonomiske logik, men klima- og bæredygtighedsmæssigt set er det aldeles uacceptabelt. Den kommende klimaplan må derfor nødvendigvis indeholde en kraftig nedregulering af skibsfarten og luftfarten, og en systematisk styrkelse af lokale løsninger, hvor en langt større del af det, som vi forbruger, har lokal oprindelse.

Hvis vi skal skabe en global tilslutning til den nødvendige klimaafnåte, er det vigtigt, at de industrialiserede lande forstår og vedkender sig deres klimagæld - at de hele vejen igennem den industrialiserede æra ikke har betalt den fulde pris for deres velstand og er nødt til at finansiere den nødvendige omlægning i hele verden, hvis den skal finde sted i tide.

Med industrialiseringen fik vi mennesker redskaber, som satte os i stand til at transformere og manipulere vores livsgrundlag i en hidtil uset skala. Dette har ført til, at økosystemer og biodiversitet i dag er truet over alt på kloden. Vi er nødt til at gøre op med det nuværende overforbrug af Jordens ressourcer. Vi er nødt til at gøre op med nutidens rent antropocentriske forståelsesmodeller for at give plads for en ny forståelse af mennesket som en uadskillelig del af naturen. Vi står stadig kun ved begyndelsen til at udvikle en fuld global bevidsthed.

Udviklingen af bæredygtige ligevægtssamfund vil kræve et frontalt opgør med de rige landes forbrugerisme og vækstfilosofi - og med hele forestillingen om, at fortsat vækst er mulig. Det er uomgængeligt vigtigt at lære at forstå forskellen mellem livskvalitet og livskvantitet. Vi må over alt skabe værdige livsrum i balance med de naturgivne omgivelser.

Denne *Klimaerklæring* er formuleret af de seks organisationer bag Klimabundmødet - *Windows of Hope*: *Christianias Kulturförening*, *Netværket Christiania som Grøn Bybiotop*, *Agendaforeningen Sundby*, *Miljøpunkt Indre By-Christianshavn*, *LØS - Landsforeningen for Økosamfund* og *GEN Europe - Global Ecovillage Network*.

Sammen med *Klimabundmøde-manifestet* og *Dagens Begravelse* kan denne *Klimaerklæring* downloades fra www.climatebottom.dk.

Seks klima-kurver

For at kunne se klimaudviklingen er man nødt til at se ud over vejrets udsving fra år til år og se på de større mønstre i udviklingen.

Graf 1 viser, hvordan temperaturerne op igennem det 20. århundrede har vist en stadig stigende tendens. Den globale gennemsnitstemperatur er i dag 0,7° C højere end ved industrialiseringens begyndelse.

Graf 2 - Temperaturudviklingen i Danmark følger den globale udvikling, blot med lidt højere stigning end gennemsnittet. Stigningerne varierer og er størst tæt på nordpolen.

Graf 3 - Udviklingen af metangas svinger markant mellem sommer og vinter - og er højest, når det er sommer på den nordlige halvkugle, hvor landarealet er størst. Omkring to tredjedele af atmosfærens metan stammer fra menneskelig aktivitet, mens en tredjedel stammer fra naturlige økosystemer.

Graf 4 - Via iskerneboringer fra Sydpolen kan man se, hvordan koncentrationen af CO₂ og temperaturudviklingen har fulgt af igennem de seneste 400.000 år. Samtidig kan man se, at den nuværende koncentration af CO₂ på 390 ppm ligger højere end på noget tidspunkt i de sidste 400.000 år.

Graf 5 viser udviklingen i havstigninger. Hvor man i det 20. århundrede har set en stigning på omkring 20 cm, så regner man nu med i det 21. århundrede at se havstigninger på op til 1 meter eller mere.

Graf 6 viser de historiske udledninger. Verdens to største udledere er i dag USA og Kina, hvor Vesteuropa har stabiliseret sine udledninger - i høj grad fordi en stor del af vores vareproduktion er flyttet til Fjernøsten.